

مدیرمسئول:

محمد امین ایمانجانی

قائم مقام مدیرمسئول:

مسعود فروغی

سردبیر:

محمد زعیم زاده

تلفن و فکس:

۰۲۱ ۶۲۹۹۹۴۵

کدپستی:

۱۱۳۵۶۳۳۸۱۶

چاپ:

چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:

خیابان حافظ،پایین ترازجمهوری

روبه‌روی ساختمان بورس

ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

کارشناسان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» هشدار دادند

غوغای وام‌های ارزهای دیجیتال در سکوت قانون

پانیده رحیمی

خبرنگار

در سال‌های اخیر، وام‌های ارز دیجیتال به‌عنوان یک گزینه جدید برای تأمین مالی نیازهای خرد مردم، به‌ویژه در کشورهاییکه سیستم بانکی سنتی به‌خوبی توسعه‌نیافته، مطرح شده است. این وام‌ها به‌صورت همتا

لزوم ورود بانک مرکزی به قاعده‌گذاری

یوسف کاووسی، مدیرکل اسبق بازرسی بانک مرکزی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» عنوان کرد: «اکنون مقررات متقنی برای معاملات ارز دیجیتال وجود ندارد، فقط یک بخش طی دوسال گذشته برای موضوع استخراج مطرح شد و بر این اساس دستگاه‌های ثبت شده می‌توانند نسبت به واردات و استخراج اقدام کنند. درحال‌حاضر به‌صورت محدود عملیات‌هایی در صرافی‌های ایرانی با فواصل زمانی انجام می‌شود، البته باید به این نکته توجه داشت صرافی‌های داخلی نیز فاقد مجوز هستند. بانک بانابر ریسکی که با ورود به این موضوع متحمل می‌شوند از ورود به آن خودداری می‌کنند. اگر هم بنا باشد بانک‌ها ارز دیجیتال را به‌عنوان وثیقه قبول کنند حداقل نصف قیمت روز آن ارزها را مینساق قرار خواهند داد و علاوه‌بر این نیز ضمانت‌های دیگری برای ارائه تسهیلات دریافت خواهند کرد. به‌طورکلی همیشه فضای مجازی و الکترونیک چند قدم از بانک‌های مرکزی جلوتر هستند،

قانونگذاری کنیم اما تعطیل نکنیم

امیرعباس امامی، پژوهشگر حوزه اقتصاد بلاکچین در گفت‌وگو با «فرهیختگان» اظهار داشت: «به‌طور کلی فضای ارزهای دیجیتال (Cryptocurrency) در دنیا حوزه کاملاً قانونگذاری شده‌ای نیست؛ البته کشورهای دیگر مثل امارات، اتحادیه اروپا، آمریکا و چین در حوزه قانونگذاری از ایران جلوتر هستند. در ایران بنا به شرایط قانونی در این زمینه تصمیم‌گیری نشده است. بخش عمده‌ای از فعالان بازار رمزارز، اکسچنجر هستند و در زمینه ارائه برخی خدمات مالی مانند لندینگ فعالیت می‌کنند. ارائه وام از طریق ارز دیجیتال به‌دو شکل انجام می‌شود که نوع دوم آن فرآگیرتر است؛ در روش اول متقاضی وام ریالی را از پلتفرم دریافت کرده و بیا آن اقدام به خرید کریپتو می‌کند و در نهایت همین کریپتو وثیقه‌ای برای بازپس‌گیری وام محسوب می‌شود. در روش دوم که متداول‌تر است متقاضی کریپتو را وثیقه می‌گذارد و در قبال آن وام ریالی دریافت می‌کند. این موارد از جمله سرویس‌های نوآورانه مالی است که در دنیا رایج و از لحاظ فنی، اقتصادی، مبنایی و مالی طبیعی و متعارف است. ضرورت دارد قانونگذاری به‌جای منع فعالیت کریپتو کارزسی، نسبت به ایجاد چهارچوب و قوانین مطلوب اقدام کند. باید توجه داشت هزینه‌زایی منع قانونی این دست فعالیت‌ها هزینه‌های بسیار از جمله هزینه بسنن مراکز موجود، رویارویی با فعالیت‌های زیرزمینی و… را وارد خواهد کرد و در نهایت نیز منافع کاربر تأمین نمی‌شود. اگر این شرایط و بستر فراهم شود شرکتی بتواند به‌صورت شناسنامه‌دار فعالیت کند، می‌توان درصورت بروز مشکل او را ملزم به پاسخگویی کرد.»

وی افزود: «منطقی‌ترین راه پیش‌روی رگولاتور، قانونگذاری برای این حوزه است. وقتی کلیات این فضا قانونگذاری شود، یک بخشی هم شامل وام‌های ارز دیجیتال می‌شود. این اصول باید بیشتر از سمت قانون‌گذار رعایت و ایجاد شود؛ البته این موضوع به این معنا نیست که اکنون هرکس که فعالیت می‌کند تمام اصول امنیتی از جهت محافظت از دارایی‌های مردم، موارد حقوقی حقوقی و… در رعایت می‌کند، ولی زمانی که قانونگذار کاری نمی‌کند فضا خاکستری می‌شود و مجموعه خوب از بد قابل تشخیص و تفکیک نیست. قانونگذار باید بپذیرد که نمی‌توان از بروز و ظهور نوآوری جلوگیری کرد. ممنوعیت‌های بانک مرکزی سبب می‌شود فعال این حوزه از مبادی دیگری اقدام کند که بعضاً ممکن خطرات بیشتری داشته باشد.»

مخاطرات بی‌قانونی

امیرعباس امامی معتقد است اگر مردم را از دریافت تسهیلاتی مانند رمز ارز محروم کنیم از مبادی دیگری مانند دینای بهره‌خواهند برد و آنجا ممکن است حتی خطراتی نیز داشته باشد. باید برای فعالان و

به‌همتا انجام می‌شوند و در آن، افراد می‌توانند ارزهای دیجیتال خود را به‌عنوان وثیقه در اختیار دیگران قرار دهند و در ازای آن، وام دریافت کنند. وام‌های ارز دیجیتال معمولاً به‌صورت آنلاین و بعضاً در کمتر از ۲۴ ساعت ارائه می‌شوند و افراد می‌توانند بدون نیاز به مراجعه حضوری به بانک، وام با سود سالانه ۱۱ تا ۱۲ درصدی (سود ارزی) دریافت کنند. با وجود مزایای متعدد، وام‌های ارز دیجیتال نیز با مشکلاتی از جمله ریسک بالا، نوسانات قیمت، عدم شفافیت و نبود چهارچوب قانونی همراه هستند.

در بسیاری از کشورهای جهان، بانک‌ها به‌طور سنتی به‌عنوان ارائه‌دهنده اصلی وام برای نیازهای خرد مردم عمل می‌کنند؛ این امر منجر به افزایش تقاضا برای وام‌های ارز دیجیتال شده است. در کشورمان این حوزه تقریباً رهاشده و کسی مسئولیت آن را گردن نمی‌گیرد. کارشناسان به «فرهیختگان» می‌گویند قانونگذار باید وارد این حوزه شده و آن را تحت نظارت قانونی قرار دهد. تعطیلی این واحدها می‌تواند به گسترش زیرزمینی این فعالیت منجر شود و بهترین راه مواجه، نظارت بر آنهاست.

سپس بانک مرکزی باید به این حوزه ورود کرده و برای آن قانونگذاری

کند. البته تجربه نشان داده بعضاً قانونگذاری ما محدودیت‌زا و

برخلاف گسترش تولید و تسهیل وضع بوده است. سال‌هاست گفته می‌شود بانک مرکزی باید به حوزه قانونگذاری ورود کند. ارائه وام‌های

۲۴ ساعته با خط تلفن به مشکلات بانک‌ها در ارائه تسهیلات به

مردم بی‌رای نیازهای خرد آنها بازمی‌گردد. باید درنظر داشت مبالغی

که به‌عنوان وام رمزارز ارائه می‌شود مبالغ پایینی است و سقف بالا و

بدون محدودیتی ندارد. بهترین راه قانونگذاری و ایجاد چهارچوب

و به‌رسمیت شناسختن رمزارز است. رها کردن این زمینه موجب فساد

در مبادلات تجار، حاکمیت و مردم است. بانک مرکزی اگر بخواهد

حوزه رمزارز را به‌رسمیت بشناسد، نیاز است نسبت به ایجاد پایگاه

داده اقدام کند که تبعات بسیاری را به همراه خواهد داشت؛ چراکه

درصورت ایجاد مراکز داده این خطوط بسته خواهند شد.»

به اکوسیستم می‌کند و نه دغدغه تنظیم‌گرغ می‌شود. به‌طور کلی پیشرفت خاصی مشاهده نمی‌شود و گویا عزمی برای انجام این کار

وجود ندارد. به بیان بهتر، برخی‌ها تصورشان این است اگر به این فضا

رسمیت ببخشیم، کریپتوکارزسی را به تاگت تحریم تبدیل خواهد کرد

و این خوب نیست؛ به علاوه ایجاد پشتوانه سبب اقبال عمومی نسبت

به این فضا شده و موجب هجوم مردم و آشوبناک شدن فضای حاکم

بر حوزه ارز دیجیتال می‌شود.»

بدون قانونگذاری؛ ریسک از بین رفتن سرمایه وجود دارد

امیرعباس امامی در پایان اظهار داشت: «زمانی که متقاضی، وام‌کریپتویی دریافت می‌کند به این معناست که پیش از این نیز در این فضا معامله کرده است. در نتیجه می‌توان گفت این وام مخصوص عام مردم نیست و بیشتر برای فعالان مناسب است. البته باید این مهم را درنظر داشت سود سالانه این وام‌ها به‌صورت دلاری بوده و سود ریالی آن توجیه اقتصادی ندارد. از سوی دیگر نیز برسی مثال وقتی متقاضی قصد دریافت وام ۶۰۰ دلاری را دارد، باید در حدود هزار دلار دارایی رمزارزی داشته باشد، باین وجود دریافت وام ارز دیجیتال برای مخاطب عام موضوعیت ندارد. متاسفانه راهی برای تشخیص درگاه‌های مناسب اخذ وام ارز دیجیتال وجود ندارد و صرفاً به‌نظر می‌رسد اخذ وام از طریق درگاه‌هایی که قدمت بیشتری دارند، سهم بیشتری از بازار را به خود اختصاص داده و برند سازی کرده‌اند، اقدام بهتری باشد. با این وجود همچنان ریسک از بین رفتن سرمایه وجود دارد.»

بی‌توجهی به قانونگذاری حوزه رمزارزها مقدمه بحران‌های جدید

صرافی‌های کریپتویی با گردش مالی ۵ همت!

مرتضی مطلق

دانشجوی دکتری بانکداری

مشکلات مالی صرافی‌ها و لیزینگ‌ها در دهه ۷۰ اولین بحرانی بود

که ناشی از ضعف بانک مرکزی بود. این بحران که به علت مقیاس

کوچک فعالیت آنها حساسیت بالایی ایجاد نکرد یکی از سوراخ‌هایی

بود که بانک مرکزی از آن گزیده شد. البته توجه داریم که هر بار نام از

بانک مرکزی به میان می‌آید ارزش پول ملی و ثروت تمام هموطنان

باید در ذهن متبلور شود. بحران موسسات قرض‌الحسنه که در دهه

۸۰ در بعضی از شهرهای بزرگ و در دهه ۹۰ دامنگیر سراسر کشور

شد، نه‌تنها باعث افزایش پایه پولی به میزان ۱۵۰ همت شد بلکه به

موجب آن آثار تورم مزمن بر اقتصاد کشور تحريم زده ایران گذاشت.

جميع کارشناسان اقتصادی اهم دلایل آن را به‌صورت خلاصه

موارد زیر می‌دانستند: ۱- ضعف سیاستگذار پولی و نهاد‌های ناظر

مرتبط با آن. ۲- کج‌فهمی سیاستگذار از تقویت بخش خصوصی.

۳- داشتن ارتباطات و لابی‌های قوی با نهاد‌های سیاسی و محلی.

بحران بعدی ناشی از چند بانک ناسالم بود که صدقه‌جاری آنها همچنان

برنظام بانکی احساس می‌شود. بانک‌هایی که یکی از آنها به‌تنهایی نیمی

از رشد نقدینگی را در نیمه ابتدایی امسال برعهده داشت. زمانی که از

بانک صحبت می‌شود نهادی است که مجوز رسمی از شورای پول و

اعتبار داشته و هیات‌مدیره آنها مورد تأیید بانک مرکزی می‌باشد. بانک،

نظارت همه‌جانبه بانک مرکزی را می‌طلبد که باید گزارش‌های روزانه،

هفتگی و ماهانه از بانک‌ها دریافت کند و از تقاطع آنها و با استفاده از

سیستم نظارتی خود، دانش فنی موجود، توصیه‌های بین‌المللی در حوزه

سلامت نظام بانکی مثل توصیه‌های بازل و پارامترهای متعدد نظارتی

از جمله کیفیت دارایی، نسبت‌های سرمایه‌ای، نقدینگی، سودآوری

و… وضعیت هر بانک را مشخص و برای بانک‌های بحرانی، ناسالم و

سالم به ترتیب از برنامه‌های گزیر، اصلاحی و اقتضائی استفاده کند.

متأسفانه نهاد‌های سیاستگذار پولی در دهه اخیر وظایف اصلی خود

را به‌طور کامل انجام نداده‌اند؛ هرچند به‌تاگی با چندین اقدام از جمله

تغییر هیات‌مدیره بانک آینده و ادغام موسسات اعتباری در بانک‌ها،

نشان دادند که می‌خواهند چند مورد از اشتباهات دهه‌های قبل را با

سرعت بسیار پایین اصلاح کنند؛ هرچند هزینه‌های هنگفت انحلال

یا دغام در بانک میزبان را نباید فراموش کرد.

بانکداری سایه که عامل اصلی بحران ۲۰۰۸ آمریکا بود، در طول دو

دهه اخیر در کشور ما بسیار پررنگ شده است و یکی از عوامل اصلی

بحران‌های مالی بوده است که علاوه‌بر هزینه‌های مالی، هزینه‌های

سیاسی و اجتماعی نیز به همراه داشته است. بانکداری سایه در همه

جای دنیا به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم توسط نهاد‌های نظارتی

پول‌ی و مالی کشور فعالیت می‌کنند. به محض اینکه این موسسات

مورد نظارت قرار نگیرند، با هدف جذب سپرده بیشتر، به پرداخت

نرخ‌های بالاتر اقدام خواهند کرد و از این طریق ریسک سیستمی را

برای نظام‌های مالی افزایش داده و ضربات جبران‌ناپذیری به سیستم

پول‌ی و مالی کشور خواهند زد.

صرافی‌های کریپتو که بیش از شش سال است به‌صورت رسمی و

غیرقانونی! فعالیت می‌کنند و برآورد می‌شود حجم معاملات روزانه

آنها حداقل ۵ همت باشد، نقطه بسیار مهمی در نظام پولی کشور

هستند. این موسسات نه‌تنها مشغول فعالیت صرافی غیرقانونی

هستند، بلکه اخیراً اقدام به جذب سپرده و وام‌های کریپتویی

می‌کنند. طبق نظرات کارشناسان این حوزه، بیش از ۱۵ میلیون نفر

در این صرافی‌ها فعالیت می‌کنند. البته به‌نظر می‌رسد نهاد‌های

حاکمیتی غیرمرتبط با شورای پول و اعتبار و بانک مرکزی و متأسفانه

غیرمتخصص بر آنها نظارت می‌کنند. بدون شک درصورت ادامه

چنین روندی، صرافی‌های کریپتو همانند تمام موسسات تجاری با

هدف کسب سود بیشتر، دست به اقدامات پریرسیکی خواهند زد

که تهدیدی برای سیستم مالی کشور خواهد بود.

مشا‌در آمریکا نهاد‌هایی از جمله کمیسیون بورس و اوراق بهادار

(SEC)، خدمات درآمد داخلی (IRS)، فدرال رزرو (FED) و کمیسیون

معاملات آتی کالا (CFTC) به نظارت بر فعالیت‌های کریپتویی

می‌پردازند. این نهاد‌ها معمولاً به دنبال ایجاد تعادل بین ترویج نوآوری

و فناوری‌های نوین مالی (فینتک) و حفاظت از سرمایه‌گذاران

و سیستم مالی در برابر ریسک‌های احتمالی هستند. برای مثال

آنها ممکن است استانداردهایی برای افشای اطلاعات، نظارت

بر عملیات وام‌ی و سرمایه‌گذاری و مقررات مربوط به مبارزه با

پولشویی و تأمین مالی تروریسم را اعمال کنند. این قانونگذاری‌ها با

هدف حفاظت از سیستم مالی و جلوگیری از فعالیت‌های ناسالم یا

کلاهبرداری صورت می‌گیرد و صرفاً به‌نظر می‌رسد اقدامات بیشتر

در بازارهای مالی است. قطعاً نهاد‌های غیرمرتبط ذیل وزارتخانه‌های

مختلف و قوه‌های مختلف صلاحیت و تخصص پرداختن به این

امور را ندارند. نتیجه بحث اینکه بانکداری سایه بدون نظارت مقام

ناظر پول‌ی و مالی ضربات سهمگینی به سرمایه اجتماعی مردم

خواهد زد؛ مردمی که از تورم‌های مزمن در کشور به دنبال دستاویزی

برای حفظ ارزش سرمایه‌های خود هستند.

راهکار حل این معضل چیست؟

تمام مقام‌های ناظر کشور باید سریعاً چند اقدام را در دستور کار

قرار دهند؛ اولاً، بستر لازم دریافت مجوز برای موسساتی که در حوزه

رمزارز فعالیت می‌کنند را ایجاد کنند. این کار می‌تواند در بازار

این نوع کسب‌وکارها، رقابت سالم ایجاد کرده و از انحصار در این

بازار جلوگیری کند. مهم‌تر اینکه مشتریانی که از این صرافی‌ها

استفاده می‌کنند، خیالشان آسوده خواهد بود که مدیران این

موسسات به‌درستی به وظایف واسطه‌گری خود عمل می‌کنند.

دوماً، دستورالعمل‌های نظارتی دقیق و شفاف برای این موسسات

تدوین کنند تا از هرگونه اقدامات دارای مخاطرات اخلاقی، پولشویی،

قاچاق ارز و… جلوگیری کنند. اگر همچنان حاکمیت به نتیجه‌ای

مبنی رویکرد انتخابی در مواجهه با پدیده رمزارز نرسیده است،

دلیلی بر کت‌های نهاد‌های ناظر و دادن هرگونه اجازه به این موسسات

نخواهد بود. درصورت عدم انجام اقدامات بالا، دور به‌نظر نمی‌رسد

که اعتراضات دهه‌های گذشته در حوزه موسسات قرض‌الحسنه

و بانک‌های ناسالم و اثرات آن‌ها روی کیک اقتصاد و سفره مردم،

چندباره تکرار شود؛ این بار با طعم کریپتوکارزسی و بلاک چین. بدون

شک اظهارنظر شورای پول و اعتبار، بانک مرکزی و هر نهاد دیگری در

راستای فعالیت غیرقانونی این موسسات، از مسئولیت‌های حاکمیت

نخواهد کاست. حنای تعلل و سهل‌انگاری مقام ناظر مالی و پولی،

نه‌تنها رنگ دارد بلکه مغازه رنگ‌فروشی باز کرده است.

گذاشته تجدید نظر کند. مردم و فعالان بسیار با احتیاط به این حوزه ورود

و سرمایه‌اف‌اضه خود را صرف این بخش کنند. درصورتی‌که افراق متقاضی

وام ارز دیجیتال بودن پیش از گذاشتن وثیقه پیشینه مرجع ارائه وام، نوع

فعالیت، نوع قرارداد، سازوکار قرارداد، مارجین کال و… را بررسی کنند.